

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 420-1909)

Originalt emne

Borgmester

Byraadet

Byraadet

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 13. januar 1910](#)
- 2) [Byrådsmødet den 20. januar 1910](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 13. januar 1910 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 420-1909)

Cirkulære fra Indenrigsministeriet om Byraadets Erklæring med Hensyn til Spørgsmaalet om Henlæggelse af forskellige Magistratsforretninger til de i et foreliggende Lovforslag om meldte af Byraadene valgte Borgmestre.

Formanden meddelte, at Budgetudvalgets Flertal, de Herrer Moustén, Simonsen og Marinus Petersen, mente, at de valgte Borgmestre kunde overtage de fleste af de udnævnte Borgmestres Magistratsforretninger og da navnlig alle de i Cirkulæret nævnte. For sit eget Vedkommende forbeholdt han sig efter Cirkulærets Form at afgive selvstændig Erklæring. Til adskillige af disse Forretninger krævedes der ganske vist juridiske Forudsætninger, men der var dog ingen Tvivl om, at Byraadene kunde skaffe sig fyldestgørende juridisk Assistance. Hvorvidt Staten maatte kræve Garanti for

Forretningernes lovlige Udførelse, maatte fremgaa af den eventuelle Lov. Der var derfor for saa vidt intet til Hinder for, at Byraadet udtalte sig som foreslaaet af Budgetvalgets Flertal.

Jakob Jensen spurgte, om det ikke vilde være heldigst at konferere med de øvrige Byer med særlige Borgmestre, saaledes at Besvarelserne kunde blive enslydende.

Simonsen ønskede, at alt, hvad der havde med Folkelivet at gøre, henlagdes til Byraadene og de folkevalgte Borgmestre. Udfærdigelsen af Handelsregistret og enkelte andre af Borgmestrenes Magistratsforretninger kunde nok siges at være af juridisk Beskaffenhed, men alligevel vilde det ikke være rigtigt at tage dem bort, da det vilde betyde et Indtægtstab for Kommunen, og da man jo kunde faa juridisk Assistance til deres Udførelse. Cirkulæret var allerede behandlet af en Mængde Byraad, der næsten alle var enige om at tilraade at beholde Forretningerne under de folkevalgte Borgmestre.

Formanden skulde, i Anledning af Hr. Simonsens Udtalelse om at beholde de Forretninger, der berørte Folkelivet, bemærke, at disse Hverv ikke henhørte under Borgmestrene i deres Egenskab af Byraadsformænd, men at de hørte under Magistraten i Følge ældgammel Hævd. Hvis de nu kom ind under de folkevalgte Borgmestre, vilde det altsaa være noget nyt, der skete. Han kunde tænke sig, at Ministeriet ikke ønskede nogen Fællesudtalelse fra Byerne, men tværtimod helst saa disse udtale sig hver for sig.

Mikael Johansen fandt det vanskeligt paa staaende Fod at tage Stilling til Spørgsmaalet og henstillede derfor, at der blev nedsat et Udvalg til nærmere at undersøge Sagen.

Rahr havde ikke været til Stede i Budgetudvalget, da dette gjorde Indstilling. Han kunde for saa vidt godt sympatisere med Hr. Johansens Forslag, da man savnede Forudsætninger for at vide, hvad de forskellige Hverv betød, men paa den anden Side følte han sig ogsaa tiltalt af Hr. Jakob Jensens Tanke, da det syntes ham rimeligt, at der kom overensstemmende Udtalelser fra de 6 Byer med særlige Borgmestre.

Samuelson kunde slutte sig til Tanken om at nedsætte et Udvalg og syntes ikke, det vildo være tilstrækkeligt at spørge de øvrigt; Købstæder med særlige Borgmestre. Maaske vilde det være heldigst, om Købstadforeningen tog Sagen op.

Simonsen havde i dette Tilfælde ingen Tro til Købstadforeningen og var særlig bange for, at Resultatet fra denne ikke vilde blive tilfredsstillende for Socialdemokraterne. Efter hans Mening skulde man ikke give Afkald paa nogen af Borgmestrenes Magistratsforretninger, da der nok kunde træffes saadanne Foranstaltninger, at de kunde blive tilfredsstillende

udført. Den folkevalgte Borgmester vilde vel komme til at erstatte den kongevalgte i Magistraten, saa det folkevalgte Styre skulde ikke give Afkald paa noget som helst til Fordel for Embedsmandsstyret.

Jakob Jensen troede, det vilde vare for længe, inden Ministeriet fik Svar, hvis man vilde lade Sagen gaa gennem Købstadforeningen. Derimod vilde det være heldigt, om de 6 Byer med særlige Borgmestre svarede ensartet, da det meget godt kunde tænkes, at Loven ordnede denne Sag anderledes i de store Byer end i de mindre. Der syntes ikke at være nogen Grund til at nedsætte et særligt Udvalg, da Budgetudvalget lige saa vel kunde undersøge Sagen som et andet Udvalg. Skulde der imidlertid være Stemning for at afgøre Sagen straks, skulde han ikke have noget derimod.

Formanden oplyste, at Svaret skulde afgives inden den 15. Januar. Antagelig blev denne Frist ikke saa nøje overholdt, men det laa dog nok i Fastsættelsen af den korte Frist, at det ikke var Meningen at fordre en indgaaende Undersøgelse. Budgetudvalget eller et særligt Udvalg kunde jo skønne over, hvorvidt man skulde henvende sig til andre Byer.

Mikael Johansen ansaa det for rigtigst at lade Sagen undersøge af et Udvalg, hvori Borgmesteren ikke havde Sæde. Iøvrigt havde han intet imod, at Budgetudvalget fik Sagen overdraget.

Simonsen indsaa ikke Nyttens af at drøfte Sagen videre og skulde derfor foreslaa at henstille til Formanden at svare, at Byraadet ønskede alle de Magistratsforretninger, der paahvilede de kongevalgte Borgmestre, overgivet til de folkevalgte.

Rahr mente det urigtigt at udtale sig om noget, man egentlig ingen Forstand havde paa, og syntes derfor, at man skulde lade Sagen gaa tilbage til Budgetudvalget, i hvis Forhandlinger om denne Sag Formanden meget godt kunde deltage, og lade dette henvende sig til de andre store Byer.

Samuelson indsaa, at det vilde vare for længe, hvis Sagen skulde til Købstadforeningen. Budgetudvalget kunde ganske vist nok overtage Sagen, men da det vel for Tiden havde meget travlt, vilde det dog vel nok være bedst at nedsætte et særligt Udvalg.

Simonsen ansaa det for overflødigt at rette Henvendelse til de Byer, der havde samme Forhold som Aarhus, da de sikkert allerede havde afgivet Erklæring. Det var klart, at der i dette Tilfælde vilde blive to Strømninger, en konservativ, der vilde forbeholde det mest mulige for de kongevalgte Embedsmænd, og en folkelig, der ønskede det videst mulige

Folkestyre.

Sagen henvistes til fornyet Behandling i Budgetudvalget, derunder nærmere Undersøgelse af de enkelte Administrationsomraaders Omfang.

Uddrag fra byrådsmødet den 20. januar 1910 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 420-1909)

Indstilling fra Budgetudvalget angaaende Spørgsmaalet om Magistratsforretningernes Overgang til valgte Borgmestre.

Formanden meddelte, at Udvalget havde henvendt sig til Byraadene i de Byer, der som Aarhus havde særlige Borgmestre, altsaa Aalborg, Randers, Esbjerg, Odense og Helsingør, om, hvorledes de havde behandlet Sagen. Fra de fire Byer var indløbet Svar, hvoraf det fremgik, at Vedtagelserne i Princippet var nogenlunde ens, idet de valgte Medlemmer var nogenlunde enige om, at Magistratsforretningerne paa enkelte Undtagelser nær burde overgaa til de valgte Borgmestre. Herefter skulde Budgetudvalget da indstille, at alle Borgmestrenes Magistratsforretninger med Undtagelse af Førelsen af Handelsregistre ønskedes overført til de valgte Borgmestre. I Henhold til sine tidligere Udtalelser skulde han bemærke, at han ønskede i sin Erklæring at udtale sig nærmere om de forskellige Forretninger, navnlig om at ogsaa andre Forretninger end Førelsen af Handelsregistre burde udgaa, hvis Byraadene ikke stillede Garanti for, at de sikrede sig juridisk Assistance. Hvis dette blev Tilfældet, kunde han intet se til Hinder for at gaa den Vej, der var anvist af de valgte Medlemmer.

Mikael Johansen var ikke enig med Budgetudvalget, navnlig da der var Udsigt til, at Borgmestrene skulde vælges paa 4 Aar og ikke paa Livstid. Allerede det at sætte sig ind i de mange Sager vilde være et stort Arbejde for den valgte Borgmester, og de 4 Aar kunde meget vel gaa med der til. Særlig for Legatvæsenet vilde den foreslaaede Ordning være meget uheldig, da den let kunde standse Tilgangen af Legater, idet mange nu stiftede saadanne, fordi de havde Tillid til, at de skulde bestyres af juridiske Embedsmænd. Den Erklæring, der var afgivet af Borgmesteren i Randers, syntes ham at træffe det rette. Skulde Budgetudvalgets Indstilling blive vedtaget, hvad han ikke tvivlede om, maatte han forbeholde sig næste Dag at faa tilført Protokollen et Mindretalsvotum.

Rahr skulde indrømme, at det vilde være et stort Arbejde at læsse paa den folkevalgte Borgmester, og at han ogsaa fandt det naturligt at fritage denne for en Del af de Hverv, der nu paahvilede den udnævnte Borgmester, men han kunde dog tiltræde Indstillingen, da det maatte være klart, at Byraadet maatte sikre sig juridisk Assistance. Maaske vilde Borgmestrene ogsaa blive valgt paa Livstid, hvad i hvert Tilfælde vilde være det heldigste.

Jakob Jensen udtalte, at det maatte være Lovgivningens Sag at bestemme, hvor længe de folkevalgte Borgmestre skulde fungere. Han var enig med Budgetudvalget i, at saa mange af Hvervene som muligt burde overgaa til de valgte Borgmestre, og han forstod ikke, hvorfor man skulde have mindre Tillid til dem end til de kongevalgte. eller mere Tillid til en Jurist end til en Lægmand. Man maatte jo dog gaa ud fra, at de valgte Borgmestre blev kendte Mænd, der baade havde Vilje og Evne til at røgte Embedet. Særlig i de store Byer vilde det være let at finde kvalificerede Folk. Han kunde anbefale Indstillingen.

Simonsen skulde anbefale Indstillingen, som han havde været med til at foretage. Ved Gennemgangen af de forskellige Sager havde han faaet den Opfattelse, at Førelsen af Handelsregistret var det eneste Spørgsmaal, der havde større juridisk Betydning; flere af de andre strejfede ganske vist ind paa det juridiske, men dog ikke mere, end at enhver fornuftig Mand kunde klare dem. Valget vilde næppe blive paa noget langt Aaremaal, hvad heller ikke vilde være rigtigt, da der, hvis det blev paa Livstid, ikke blev megen Forskel paa de folkevalgte og paa de kongevalgte Borgmestre. Skulde man gaa ud fra, at Byraadets Ledelse altid skulde være i Overensstemmelse med dets Flertal, og dette Syn maatte dog være Grundmotivet, saa maatte det blive nødvendigt at foretage nyt Valg for hver Valgperiode, altsaa for hvert 4. Aar. Det forlød endogsaa, at Ministeriet skulde være betænkt paa at foreslaa hvert 2. Aar, for at vedkommende altid kunde være et nøje Udtryk for Raadets Flertal. Det gjaldt om, at Borgerskabet gennem dets Repræsentanter fik saa stor Indflydelse som muligt paa de forskellige Forretninger, og derfor skulde man ikke tage flere af Magistratsforretningerne bort fra den folkevalgte Borgmester end højst nødvendigt.

Mikael Johansen fremhævede, at netop fordi Formanden skulde vælges af Byraadets Flertal vilde Oprettelsen af nye Legater blive hæmmet. Det vilde være lettere at tage Standpunkt, hvis Valget skulde være for Livstid.

Jakob Jensen troede, at Valg paa Livstid vilde være uheldigt, derimod kunde han tænke sig en Opsigelsesfrist. Han var paa det rene med, at der ved Legaternes Styrelse i

Øjeblikket ikke blev taget politiske Hensyn, og kunde ikke se, hvorfor dette skulde blive Tilfældet, hvis man fik en anden Form for Borgmester valget.

Mousten spurgte Hr. Johansen, hvilke Hverv han ønskede skulde udgaa, om det var enkelte eller de fleste.

Mikael Johansen ønskede de fleste Hverv undraget den folkevalgte Borgmester, saaledes som fremhævet af Borgmesteren i Randers.

Indstillingen vedtoges med 13 Stemmer mod 1. 3 stemte ikke.

Mindretallets Votum var saaledes:

"Af de i Cirkulæret nævnte Forretninger kan jeg kun anbefale, at de, der vedrører Læringlevæsen, Svendepøtver, Beskikkelse af Mæglere samt Vejere og Maalere og Udmeldelse af Syns-, Skøns- og Vurderingsmænd, henlægges til den valgte Borgmester, medens samtlige øvrige nævnte Forretninger formentlig vedblivende bør varetages af en kongelig Embedsmand.

Mikael Johansen.

